

Δυσαριστοτόκεια. Τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και τα άριστα τέκνα τους

Του Ηρακλή Καρκαζή

Αναπληρωτή Καθηγητή ΕΚΠΑ

Στην Ιλιάδα* ή Θέτις, αναφερόμενη στην απόφαση του γιού της Αχιλλέα να προτιμήσει έναν έν-τιμο αλλά πρόωρο θάνατο από μια μακρά αλλά ά-τιμη ζωή, θρηνεί και αποκαλεί τον εαυτόν της *δυσ-αριστο-τόκεια*, δηλαδή δύστυχη μητέρα αν και γέννησε έναν άριστο γιό*. Αρίστων ανδρών απώλειες, αν όχι και ηθελημένες αριστοκτονίες, ενδημούν στα ακαδημαϊκά δρώμενα των τελευταίων 30 ετών. Πρώτο παράδειγμα η έλλειψη ενός *consensus omnium* και η εφαρμοστική ασάφεια των ακαδημαϊκών κριτηρίων εκλογής και εξέλιξης των χιλιάδων μελών του υπηρετούντος διδακτικού προσωπικού. Στα περισσότερα από τα 30 μεταπολιτευτικά χρόνια εφαρμογής των διαφόρων νόμων, η πρόθεση του νομοθέτη για μια καθαρότητα στα κριτήρια αξιολόγησης των προσόντων δεν μπόρεσε να βρει καθολική εφαρμογή**. Ετσι θα λέγαμε ότι ως κανόνας λειτούργησε περισσότερο ο υποκειμενισμός και όχι σπάνια η σκοπιμότητα. Αποτέλεσμα, η αποτυχία εδραίωσης μιας γενικευμένης αντίληψης αξιοκρατίας. Είναι άξια προσοχής η κλασική ψυχαναλυτική θέση, ότι στην αρτίωση της κάθε εσωτερικευμένης λειτουργικής εικόνας, εν προκειμένω ενός ακαδημαϊκού ιδρύματος, η συνεισφορά της προσωπικής βιωματικής εμπειρίας, είναι σαφώς ουσιαστικότερη από τις

επεξηγηματικές αποτυπώσεις σε εξωραϊσμένα ενημερωτικά φυλλάδια, οδηγούς σπουδών και φύλλα εφημερίδων κυβερνήσεως. Έτσι οι παροικούντες, αργά η γρήγορα εμπεδώνουν και ενδο-βάλλουν ότι για την ερμηνεία και την εμπράγματη εφαρμογή των νόμων αρμόδια είναι τελικά τα ίδια τα μέλη του διδακτικού προσωπικού, που οβιδιακά μεταμορφούμενα, εναλλάσσονται σε ρόλους κρίνοντος και κρινομένου. Οι πανεπιστημιακοί είναι δάσκαλοι, αλλά ταυτόχρονα και "αρχή" σε μια εκπαιδευτική δομή όπου, συνταγματικά μεν κατοχυρώνεται η ελευθερία της έκφρασης και η διδακτική αυτενέργεια, διαχρονικά όμως η εξουσία της ιεραρχίας φαίνεται να διαδραματίζει σημαντικότερο ρόλο. Έτσι δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι ο ακαδημαϊκός νεοσσός παγιδεύεται σε ένα ασαφές σύστημα λειτουργίας, μέσα στο οποίο η οποιαδήποτε ακαδημαϊκή του αριστεία αλλά ενίοτε και το τρέχον ακαδημαϊκό του έργο υποφέρουν από τις ευκαιριακές ερμηνευτικές μεταλλάξεις των εκάστοτε νόμων. Διαφαίνεται μάλιστα πως το ταλέντο στο ξεκλείδωμα των κρυπτογραφημένων κωδίκων, στην ερμηνευτική των συμβολισμών και στην ανίχνευση των ισορροπιών, υπερβαίνει σε βαρύτητα τις γνήσιες ερευνητικές και εκπαιδευτικές δεξιότητες. Δεύτερο και πιο πρόσφατο παράδειγμα αριστοκτονίας, οι εκατοντάδες Α-λέκτορες***, οι εκλεγμένοι αλλά αδιόριστοι πανεπιστημιακοί δάσκαλοι, οι αιμοδότες και οι ελπίδες του ακαδημαϊκού αύριο που σιγοςβήνουν παγιδευμένοι στα γρανάζια μιας παρανοϊκής κοινωνικό-οικονομικής συγκυρίας. Αναμονή μέχρι τελικής εξουθένωσης, ή φυγή στην Εσπερία; Είναι ηλίου φαεινότερον ότι οι διδάσκοντες σταδιακά μετατρέπονται σε ομφαλοσκοπούντες και κουρασμένους στρατηγούς με αποδεκατισμένο στράτευμα, η έρευνα βραδυπορεί και χάνει την αίγλη της και τα ανώτατα πνευματικά ιδρύματα αποψιλούμενα των αρίστων, διολισθαίνουν μακριά από τις ανθρωπιστικές μήτρες του διαφωτισμού.

**Εικόνα: Η Θέτις παραδίδει τον οπλισμό του Αχιλλέα. Λεπτομέρεια από ερυθρόμορφο αττικό αγγείο, περ 5ος αιώνας*

**Ομήρου Ιλιάς Σ 54 (ed. D. B. Monro and T. W. Allen. Oxford, 1920)
Μετάφραση: Ν. Καζαντζάκη - Ί. Θ. Κακριδῆ*

*** Ο νόμος 1268/82. Μια ιστορική αναδρομή. Ηρακλής Καρκαζής. Οδοντιατρικό Βήμα. Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2009*

****Α-λέκτορες: Πρωτοβουλία (εκλεγμένων) Μελών ΔΕΠ Υπό Αναμονή Τοποθέτησης*